

Dilluns, 22.3.2010

El cap d'Holofernes

El tenen a Madrid. No pas el cap d'Holofernes, és clar: parlo d'un quadre que ens ofereix la digna imatge d'una rotunda Judit que, bo i sostenint-la entre les mans, presenta la testa a no sabem qui. El va pintar Salomó de Bray, un holandès, l'any 1636. Després el va adquirir Felip IV de Castella (el d'Olivares, sí) i va passar a formar part de la pinacoteca reial espanyola, on compres, espolis i donacions diverses van anar acumulant objectes que poguessin representar el prestigi que tota estructura estatal anhela.

Durant molt de temps, però, la ferma Judit no hi duia cap cap, entre les mans, sinó un gerro. Un gerro blau. Un gerro blau amb nanses daurades i forma de bala de canó. D'aquesta manera, el quadre perdia sentit i força i esdevenia incompreensible: què fa aquesta dona mostrant-nos el gerro espantós? Qui és?

I la bella Judit va haver de contemplar el pas dels anys sostenint, impotent, la maleïda bola blava i condemnada per tant a l'anonimat. Fins que, el 1992, van radiografiar el quadre. I van constatar que el gerro era un trist repintat que amagava al seu dessota la decapitada testa original. En analitzar el pigment de les nanses del gerro censor, va quedar més o menys establerta la data de la substitució: aquell groc de plom i estany era d'ús habitual fins al segle XVIII. Després, ja no.

I per quins set sous la cort castellana va decidir grapejar aquest quadre del mestre holandès? No pas per cap escrúpol envers una truculència que la imatge no té i que tampoc no devia afectar gaire els contemporanis, sinó per un simple acte de nacionalisme. De nacionalisme d'estat. D'aquell que ells diuen que no gasten. Perquè a ningú no se li va escapar aleshores la identificació que l'autor feia entre la lluita holandesa per alliberar-se del domini espanyol i la història que l'Antic Testament recull sobre Judit i Holofernes (després de seduir el capitost de l'exèrcit enemic, i ja dins la seva tenda, la valenta heroïna jueva, zac!, li va tallar la testa i se la va endur com a trofeu). Per si de cas el fet no acabava de quedar clar, Judit, símbol de la fidelitat al propi poble, duu, al quadre de Salomó de Bray, els cabells guarnits amb una cinta blanca amb llaços blaus i vermells: amb els colors de l'antiga bandera, esdevé clara personificació de l'Holanda vencedora i alliberada del jou espanyol, encarnat en Holofernes. O, més exactament, en aquella seva testa morta. Per això van decidir esborrar-la del mapa. I substituir-la pel gerro xaró. Sense escrúpols. Tal com hauran fet centenars de vegades. Repintant, esborrant, reescrivint la història a conveniència.

Però la realitat és tossuda, i el cap d'Holofernes ha tornat a sortir a la llum. Judit ha vençut, sí, i Holofernes se'n dol. Que no sigui la darrera vegada.

Font:

Portal INDIRECTE.CAT

<http://in.directe.cat/nuria-cadenes/blog/el-cap-dholofernes>